

LITERATURA GALEGA

OLLO! Para min nalgunha solución falta máis contexto e unha conclusión.

TEMA 5

PREGUNTA 6. Educación literaria:

Contextualice historicamente o seguinte poema, explicando a visión de Galicia que transmite. A partir do propio texto, indique en que tendencia poética se inclúe o seu autor, así como dous representantes máis dela. (Extensión aprox. 250 palabras) **(2,5 puntos)**

Un paso adiante i outro atrás, Galiza,
i a tea dos teus sonos non se move.
A esperanza nos teus ollos se esperguiza.
Aran os bois e chove.

Un bruar de navíos moi lonxanos
che estrolla o sono mol como unha uva.
Pro ti envólveste en sabas de mil anos,
i en sonos volves a escoitar a chuva.

Traguerán os camiños algún día
a xente que levaron. Deus é o mesmo.
Suco vai, suco vén, Xesús María!,
e toda a cousa ha de pagar seu desmo.

Desorballando os prados coma sono,
o Tempo vai de Parga a Pastoriza.
Vaise enterrando, suco a suco, o Outono.
Un paso adiante i outro atrás, Galiza!

Xosé M^o Díaz Castro, “Penélope”, *Nimbos* (1961).

1: Contextualización histórica (0,5) e visión de Galicia que transmite o poema (0,5).

1 punto: Tendencia poética á que pertence ao autor con exemplos do propio texto.

0,5: dous representantes máis (0,25 cada un).

Contextualización e visión de Galicia: Xosé María Díaz Castro pertence á posguerra, unha época caracterizada, sobre todo nos primeiros anos, polo retroceso da sociedade e a represión exercida polo réxime. Para a cultura e a lingua galegas, a guerra e a ditadura supuxeron a ruptura de todos os avances transcorridos durante o primeiro terzo do século XX. Ademais, aumentou de forma considerable a desgaleguización, debido a diversos factores, como a industrialización e correspondente urbanización, a xeneralización do ensino obrigatorio, do que o galego estaba prohibido, e a extensión dos medios de comunicación de masa.

Este poema reflicte a visión pesimista da situación de Galicia, debido a este retroceso provocado pola ditadura. Nel o tecer e destecer de Penélope representan estes avances que se ven truncados, “un paso adiante i outro atrás”, “suco vai, suco vén”. A esta mesma idea de estancamento remiten os símbolos da monotonía da chuvia ou o lento arar dos bois. Tamén observamos unha referencia á mísera situación económica que obriga a poboación a emigrar (“traguerán os camiños algún día a xente que levaron”), ou incluso ao sistema de foros (“pagar seu desmo”), que agudizaba a pobreza do campesiñado.

Tendencia poética: Dentro da poesía de posguerra, Díaz Castro inclúese no intimismo, cun ton neovirxinialista. O existencialismo propio desta corrente observámolo neste

poema aplicado á dimensión colectiva de Galicia, como pobo que sofre e non acaba de ver realizados os seus soños (“a tea dos teus sonos non se move”), nese continuo ir e vir, avance e retroceso. No poema, Galicia aparece personificada e o autor diríxese a ela empregando un presene estático (“move”, “esperguiza”, “envólveste”) e na última estrofa un xerundio (“desorballando”) e unha perífrase aspectual durativa (“vaise enterrando”), que intensifican esa sensación de estancamento e falta de dinamismo. A este sentimento tamén contribúen os pares antitéticos recorrentes no poema: “un paso adiante i outro atrás, Galiza”, verso que inicia e pon fin ao poema; “suco vai, suco vén”.

Outros representantes deste intimismo existencialista de posguerra son María Mariño, Luís Pimentel, Uxío Novoneyra, Xohana Torres etc.

TEMA 6

PREGUNTA 5. Educación literaria

5. Contextualice o texto de Neira Vilas na época literaria correspondente e identifique e explique dúas características da súa narrativa apoiándose no propio fragmento. Indique outros dous narradores destacados deste período, así como unha obra de cada un deles e os motivos da súa relevancia. (Ext. aprox. 250 palabras) (2,5 puntos)

Tódolos días a mesma andaina. Unha legua ben chea de camiño. E unha botella de leite morno, acabado de muxir. Tódalas mañás a mesma peregrinaxe. (...)

Tivera que deixa-la escola para atender ese trafego. Dáballe súa nai un codelo cada mañá, e sen outro amparo botaba pés ó camiño. Todo para levarlle aquel gurrucho de leite mal pagado a don Pedro, o feirante.

A lapra do sol atafegaba ó pequeno Alfredo. Caíalle a suor polas fazulas. Non podía máis. Sentouse na beira do camiño, ó pé dun carballizo. As follas estaban quedas; coma se non existise o aire. Todo semellaba morto. Alfredo deuse a cavar. Pensou na “Vermella” mal mantida, e no pouco que pagaba o miserento don Pedro. Pensou na escola deixada, e no caldo augacento, mantenza pobre de tódolos días. E pouco a pouco foi achegando contra de si a botella de vidro escuro. Mirou derredor, coma se ventase algo, e comenzou a beber. O corazón latexáballe á presa. Cando rematou, colleu a botella polo bico e guindouna. Esfáchicouse ó bater nos croios que había preto. Os seus anacos relucían agora coma espellos, debaixo do sol.

X. Neira Vilas. “Vidro e sol”. *Xente no rodicio* (1965).

Neira Vilas pertence á narrativa de posguerra, onde non encontramos unha xeración propiamente dita, debido á presión da ditadura, senón autorías individualizadas, cada unha con características específicas. No caso de Neira Vilas, destaca por converter o campesiñado en protagonista das súas obras, coa intención de denunciar as malas condicións de traballo e de vida no ámbito rural, é dicir, a explotación dos humildes, como vemos no texto na figura de Alfredo, un rapaz que se ve obrigado a abandonar a escola e a realizar un traballo duro e mal pagado.

Canto ao seu estilo narrativo, fronte a outros autores desta época, como Blanco-Amor ou os integrantes da Nova Narrativa Galega, na maioría das súas obras non busca experimentar, senón que segue unha liña tradicional, co emprego do narrador en terceira persoa omnisciente. Vémolo moi claramente no texto, pois o narrador reproduce os pensamentos do protagonista (“Alfredo deuse en cavar”), a través do uso do verbo “pensou”.

Outros dous escritores desta época son:

- Eduardo Blanco-Amor, cuxa obra *A Esmorga* destaca polo estilo narrativo experimental, así como pola escolla de protagonistas urbanos e marxinais.
- Ánxel Fole, con obras como *Á lus do candil* e *Terra brava*, nas que reproduce o estilo dos contos orais tradicionais.

Tamén poderían citar a Álvaro Cunqueiro ou incluso algún autor da Nova Narrativa Galega.

PREGUNTA 5. Educación literaria

5. Contextualice o texto de Ánxel Fole na época correspondente e identifique e explique catro características do seu autor, recorrendo sempre a exemplos tirados do propio texto. Sinale dúas tendencias narrativas máis da mesma época, os seus autores máis representativos e dúas obras de cada un. (Extensión aprox. 250 palabras) **(2,5 puntos)**

“Moitas veces ouvín decir que os lobos non atacan ás persoas. E isto non é certo. (...) Todos coñecedes coma min ó Emilio, o castrador de Rugando. Atendede ben e xa sabereis que é certo todo canto levo dito encol dos lobos. (...) Dous lobos grandismos fórono acompañando. Iban sempre de par dil, ás dúas maos. Cáseque parecían dous cas que foran con seu amo. Se il se paraba, tamén iles se paraban. Algunhas veces púñanselle diante. Entón, o capador guindáballes un coio.” Ánxel Fole, “Os lobos”, *Á lus do candil* (1953)

Ánxel Fole é un dos renovadores da prosa de posguerra, cando, a partir da creación da editorial Galaxia (1950), se volve publicar literatura en lingua galega tras o silencio desde a Guerra Civil.

Fole cultivou a literatura e o xornalismo e, como escritor, centrouse no relato curto, principalmente ambientado na montaña luguesa (O Incio e O Courel). A súa narrativa insírese no marco do realismo popular e caracterízase polo emprego na escrita de técnicas tradicionais do conto oral, como as apelacións á persoa lectora e as referencias ao narrador (“todos coñecedes coma min...”).

Trátase do tamén chamado por el “conto contado”. Así mesmo, reflicte nos seus textos a variedade dialectal do Courel (“dil, maos, cas, il, iles...”). Este naturalismo lingüístico retrata a lingua oral das zonas da montaña luguesa que describe. Os seus contos ambiéntanse, así, na Galicia rural (cans, lobos, coios), con personaxes propios deste contexto, como o castrador ou capador. Ademais, a temática responde tamén aos contos de medo tradicionais, como podemos ver neste caso na figura dos lobos como ameaza ante a soidade do home. A súa narrativa ten un valor etnográfico ao reproducir as crenzas e supersticións do mundo do rural galego daquela época.

Outras dúas tendencias narrativas deste mesmo período son:

- O realismo fantástico de Álvaro Cunqueiro, con obras como *Merlín e familia* ou *As crónicas do Sochantre*, nas que recrea mundos míticos e fantásticos, mesturados coa imaxinación colectiva do mundo popular.

- O realismo social de Eduardo Blanco Amor, centrado na vida das clases populares e no ambiente urbano. As súas obras máis representativas son *A esmorga* e *Xente ao lonxe*.